

רע"פ 1168/15 - מוחמד מסאעדה נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

רע"פ 1168/15

לפני: כבוד השופט ח' מלצר
המבקש: מוחמד מסאעדה

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה (כב' השופטת ת' שרון נתנאל), מתאריך 25.01.2015 ב-עפ"א 10819-01-15

בשם המבקש: עו"ד אבו וסאל עבד

בשם המשיבה: עו"ד יעל פרידמן

החלטה

1. בפני בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה (כב' השופטת ת' שרון נתנאל) ב-עפ"א 10819-01-15, במסגרתו נדחה ערעורו של המבקש על פסק דינו של בית משפט השלום בחיפה (כב' השופט ע' קוטון) ב-ת"פ 388-08-13.

לצד בקשת רשות הערעור, הוגשה גם בקשה לעיכוב ביצוע של עונש המאסר בפועל בן חמישה חדשים שהושת על המבקש. בהקשר זה הוריתי כי עונש המאסר שנגזר על המבקש יעוכב עד למתן החלטה אחרת, וכן ביקשתי מהמשיבה כי תגיש את תגובתה לבקשה, והיא עשתה כן.

אביא עתה את הנתונים הרלבנטיים להכרעה במכלול.

עמוד 1

2. בתאריך 14.08.2006 נציגי המשיבה הבחינו בעבודות בנייה הכוללות, בין היתר: שלד מגורים בעל שתי קומות בשטח של כ-250 מ"ר (להלן: המבנה המרכזי) ויציקת יסודות של בשטח של כ-100 מ"ר (להלן: המבנה הצפוני), שמבוצעות בערערה - מרחב התכנון של הועדה המקומית לתכנון ולבניה מנשה אלונה (כל המבנים הנ"ל יקראו להלן ביחד: המבנים).
3. בתאריך 01.02.2007, הוגש כנגד המבקש כתב אישום בת"פ 1146/07 (להלן: התיק הראשון), שעניינו ביצוע עבודות בנייה ושימוש חורג במבנים וזאת ללא היתר כדין.
4. בתאריך 08.03.2007, המבקש הורשע, על פי הודאתו, בביצוע העבירות שיוחסו לו בכתב האישום במסגרת התיק הראשון. בית משפט השלום בחיפה גזר את דינו של המבקש, והשית עליו קנס כספי בסך של 35,000 ש"ח, ושלושה חודשי מאסר על תנאי, למשך שנתיים, לבל יעבור כל עבירה בה הורשע או על עבירה על פרק י' לחוק התכנון והבניה, התשכ"ח-1965 (להלן: חוק התכנון והבניה). בנוסף, בית המשפט הורה למבקש להרוס את המבנים עד לתאריך 01.09.2008, אלא אם עד לאותו מועד - המבקש יקבל היתר בניה כחוק (להלן: צו ההריסה) וכן הורה על מתן צו איסור שימוש, שנכנס לתוקף באופן מיידי (להלן: צו איסור השימוש).
5. בתאריך 06.04.2009, לאחר שהמבקש לא קיים את צו ההריסה הנ"ל - הוגש נגדו כתב אישום נוסף בתו"ח 7639-04-09 (להלן: התיק השני), שעניינו אי קיום צו שיפוטי בניגוד לסעיף 210 לחוק התכנון והבניה.
6. בתאריך 20.09.2010 בית משפט השלום בחיפה הרשיע את המבקש, לאחר שמיעת ראיות, במה שיוחס לו בכתב האישום במסגרת התיק השני, וזאת לאחר שדחה את טענתו של המבקש כי עומדת לו הגנה מן הצדק בשל השיהוי בהליכי תכנון.
7. בתאריך 13.01.2011, בית משפט השלום גזר את דינו של המבקש במסגרת התיק השני, והשית עליו קנס בסך 50,000 ש"ח, שני חודשי מאסר בפועל, וארבעה חודשי מאסר על תנאי. לצד זאת, בית משפט השלום הנכבד הפעיל את שלושת חודשי המאסר על תנאי שהושתו על המבקש במסגרת התיק הראשון, וקבע כי הם ירוצו במצטבר לעונש המאסר שהושת במסגרת התיק השני, כך שעל המבקש לרצות ביחד חמישה חודשי מאסר על דרך של עבודות שירות.
8. בתאריך 01.08.2013 - משהמבקש לא הרס את המבנים, בחלוף למעלה משנתיים וחצי מגזר הדין שניתן במסגרת התיק השני, הוגש כנגדו כתב אישום שלישי במספר (ת"פ 13-08-388), אשר במסגרתו יוחסו למבקש שתי עבירות של אי קיום צו שיפוטי בניגוד לסעיף 210 לחוק התכנון והבניה (להלן: התיק השלישי).
9. בתאריך 30.12.2013, ולאחר שהודה בעובדות כתב האישום במסגרת התיק השלישי - בית משפט השלום הרשיע את המבקש, תוך שדחה, פעם נוספת, את טענתו להגנה מן הצדק, לפיה אין זה צודק להעמידו לדין פעם נוספת בגין אותן עבירות שעה שהליך תכנוני להכשרת המבנים קורם עור וגידים.

10. בתאריך 08.12.2014, בית משפט השלום גזר את עונשו של המבקש בתיק השלישי והשית עליו את העונשים הבאים: חמישה חודשי מאסר בפועל, שירוצו בחופף לעונש המאסר המותנה של ארבעה חודשים שהוטל על המבקש במסגרת התיק השני, כך שנקבע שהמבקש ירצה ביחד חמישה חודשי מאסר בפועל. כן הוטלו על המבקש ששה חודשי מאסר על תנאי, למשך שלוש שנים, לבל יעבור כל עבירה בה הורשע, וקנס בסך של 60,000 ש"ח, או 30 ימי מאסר תמורתו.

11. המבקש ערער לבית המשפט המחוזי הן על הכרעת דינו והן על גזר דינו של בית משפט השלום במסגרת התיק השלישי. בערעורו העלה המבקש טענות שונות, ובין היתר, טענה בדבר "סיכון כפול" בשל ההליכים הקודמים שנוהלו נגדו, וכן טענות של הגנה מן הצדק ואכיפה בררנית.

12. בתאריך 25.01.2015, ולאחר שהמבקש דחה את הצעת בית המשפט המחוזי הנכבד להרוס את המבנים כנגד המרת המאסר בפועל למאסר שירוצה בדרך של עבודות שירות - בית המשפט המחוזי הנכבד דחה את ערעורו של המבקש, על שני חלקיו. באשר לטענה בדבר אכיפה בררנית, בית המשפט הדגיש כי טענה זו לא נטענה בערכאה דלמטה, ואף לא הובאו ראיות להוכחתה, ומשכך אין כל מקום להעלותה בהליך הערעור. באשר לטענה בדבר מרווח הזמן הקצר בין כתבי האישום שהוגשו כנגד המבקש במרוצת השנים, ציין בית המשפט כדלקמן:

"עבירה של אי קיום צו הריסה היא עבירה נמשכת וניתן להגיש בגינה כתב אישום פעם אחר פעם, כל עוד הצו אינו מבוצע. ברי, כי הגשת כתבי אישום נפרדים בגין כל יום ויום בנפרד, או בפרקי זמן שאינם מאפשרים ביצוע הצו בין גזר דין לגזר דין איננה מידתית, אך אין זה המצב בענייננו. פרקי הזמן שעברו בין כתבי האישום שהוגשו נגד המערער ארוכים הם והיה למערער די והותר זמן לבצע את צו ההריסה והוא לא עשה כן. למעשה, במשך כמעט 5 שנים - עד להגשת כתב האישום דנן (מיום 1.9.08 ועד יום 1.8.13), מפר המערער את צו ההריסה השיפוטי. אין, איפוא, כל בסיס לטענת הגנה מן הצדק ובדין נדחתה בבימ"ש קמא".

אשר לגזר הדין, בית המשפט המחוזי קבע כי אין כל מקום להתערב בעונש שהוטל על המבקש, ולדבריו:

"בית משפט קמא הביא בחשבון את כל השיקולים הרלבנטיים ובכללם - טענותיו של המערער לעניין התכניות לשינויי הייעוד ואף ציין, כי המשיבה איננה מכחישה קיומו של הליך תכנון אינטנסיבי (הנזכר גם בכתב האישום), ואף הפנה להליך הקודם, שם, נשמעו עדים בעניין זה. עם זאת, לאור התיק הקודם, לאור התמשכות העבירה והזילות בה נוהג המערער בהתייחסו לצו שיפוטי ולעונש מע"ת שהיה תלוי ועומד נגדו ואף לאחר שמאסר בעבודות שירות לא הרתיעו, לא ראה בית משפט קמא מנוס מגזירת מאסר לריצוי בפועל".

מכאן הבקשה שלפני.

טענות הצדדים בבקשה

13. במסגרת בקשתו למתן רשות ערעור המבקש טוען כי עניינו מעורר, לשיטתו, שתי שאלות משפטיות עקרוניות

המצדיקות, לגישתו, דיון ב"גלגול שלישי".

השאלה הראשונה, עניינה בשיקול דעתה של המשיבה בהגשת כתבי אישום נוספים בעבירה לפי סעיף 210 לחוק התכנון והבנייה. לטענת המבקש, נוכח העובדה כי הוא פעל באינטנסיביות להכשרת ההליך התכנוני באשר למבנים - היה על המשיבה להימנע מהגשת כתב אישום בתיק השלישי, אשר הוגש זמן קצר יחסית לאחר מתן פסק הדין במסגרת התיק השני.

השאלה השנייה, עניינה באפשרות להטיל על המבקש עונש של מאסר בפועל בגין ביצוע עבירה נוספת של אי קיום צו לפי סעיף 210 לחוק התכנון והבנייה. לטענת המבקש, לשון סעיף 210 לחוק התכנון והבנייה מלמדת כי הטלת עונש מאסר לריצוי בפועל אפשרית רק בביצוע עבירה הראשונה, ואילו בכל הרשעה נוספת לאחר מכן, ניתן להטיל רק עונש של קנס.

נוסף על טענות אלו - המבקש חוזר על טענותיו בנושא הגנה מן הצדק ואכיפה ברחיבה, וכן טוען כנגד חומרת העונש שהושת עליו.

14. לטענת המשיבה - דין הבקשה להידחות, שכן היא איננה עומדת בקריטריונים, אשר הותוו בפסיקתנו לצורך מתן רשות ערעור ב"גלגול שלישי". עוד נטען, כי השאלות העקרוניות, לכאורה, שהמבקש מעלה ביחס ליישומן של סעיף 210 לחוק התכנון והבנייה - מבוססות על פרשנות מוטעית של לשון הסעיף, וקיימת פסיקה קודמת, ששללה את טענות המבקש. אשר לטענת ההגנה מן הצדק והאכיפה הבררנית שהמבקש העלה - המשיבה גורסת כי מדובר ביישום של הלכות בית המשפט על נסיבות המקרה הקונקרטי ואין בהן להצדיק, בנסיבות העניין, דיון בערכאה שלישית, וכי ממילא, גם לגופו של עניין - לא נפל כל פגם בשיקול הדעת של בית המשפט המחוזי הנכבד, ואף העונש שהוטל על המבקש הוא ראוי וצודק.

דיון והכרעה

15. לאחר עיון בבקשה ובחומר שצורף אליה ובתגובת המשיבה - הגעתי לכלל מסקנה כי דין הבקשה - להידחות. אנמק הדברים בקצרה להלן.

16. הלכה פסוקה היא כי בקשת רשות ערעור ב"גלגול שלישי" תתקבל במקרים מיוחדים, בהם מתעוררת שאלה משפטית רחבת היקף וכבדת משקל, בעלת השלכות ציבוריות החורגות מעניינם הקונקרטי של הצדדים לבקשה, או בנסיבות המעוררות חשש מפני עיוות דין, או אי-צדק חמור שנגרם למבקש (ראו: ר"ע 103/82 חניון חיפה בע"מ נ' מצת אור (הדר חיפה) בע"מ, פ"ד לו(3) 123 (1982); רע"פ 6487/12 דביר נ' מדינת ישראל (15.07.2013); רע"פ 3101/15 אבו רמילה נ' מדינת ישראל (25.05.2015)).

17. לאחר שבחנתי את הבקשה שלפני, סבורני כי היא איננה עומדת בקריטריונים שנקבעו בפסיקה למתן רשות ערעור "בגלגול שלישי": הבקשה איננה חורגת מעובדות המקרה הקונקרטי, ואיננה מעוררת כל שאלה משפטית

עקרונית, אף שניסתה לשוות לעצמה אדרת שכזו. כמו כן לא מצאתי כי נגרם למבקש עיוות דין, או כי מתקיימים שיקולי צדק מיוחדים התומכים במתן רשות ערעור בעניינו, וגם העונש שנגזר עליו - איננו חורג ממדיניות הענישה הנהוגה והמקובלת במקרים כגון אלה.

די בטעמים אלו, כשלעצמם, כדי לדחות את הבקשה לרשות ערעור.

18. למעלה מן הצורך, אוסיף ואציין כי גם לגופם של דברים דינה של הבקשה - להידחות. ארחיב בנושא זה מעט מיד בסמוך.

סעיף 210 לחוק התכנון והבניה קובע כהאי לישנא:

"נשפט שאינו מקיים צו לפי סעיפים 205 או 206, בתוך המועד שקבע בית המשפט, דינו - מאסר שנה ואם נמשכה העבירה אחרי תום המועד, דינו - קנס כאמור בסעיף 61(ג) לחוק העונשין, לכל יום של עבירה".

בפסיקתו של בית משפט זה נקבע, לא אחת, כי העבירה של אי קיום צו שיפוטי, הקבועה בסעיף 210 לחוק התכנון והבניה, הינה עבירה מתמשכת, שניתן להגיש בגינה כתב אישום - כל עוד לא תמה הפרתו של הצו השיפוטי (עיינו: רע"פ 797/07 כהן נ' מדינת ישראל (29.07.2013) (להלן: עניין כהן). יפים לעניין זה הדברים שנקבעו ברע"פ 11920/04 נאיף נ' מדינת ישראל (26.03.2007):

"אכן, אדם שאינו מקיים צו שיפוטי שהוצא נגדו מכוח סעיפים 205 ו-206 לחוק התכנון והבניה עובר עבירה לפי סעיף 210 לחוק התכנון והבניה, והוא ממשיך לעבור עבירה זו כל עוד אינו ממלא אחר הצו השיפוטי שהוצא נגדו. בנסיבות אלה אף אם הוגש כבר כתב אישום נגד אותו אדם בגין הפרת הצו השיפוטי במשך פרק זמן מסוים, הרי אם לאחר הגשת כתב האישום הוא ממשיך להמרות את הצו השיפוטי, אז אין כל מניעה להגיש נגדו כתב אישום נוסף ביחס לתקופה בה הפר את הצו לאחר הגשת כתב האישום (ראו, דנ"פ 7694/97 איוב נ' ועדת התכנון והבניה "מעלה חרמון" (לא פורסם); כן השוו, ר"ע 122/82 עלפי נ' מדינת ישראל, פ"ד לז(2) 326, 332). תוצאה אחרת הייתה מביאה למצב אבסורדי, שבו עצם הגשת כתב אישום נגד אדם בגין הפרת צו שיפוטי הייתה מאפשרת לו להמשיך ולהפר את הצו לאחר הגשת כתב האישום, תוך שהוא "מחוסן" מפני נקיטה בהליכים פליליים נוספים נגדו בגין הפרת אותו צו" (שם, בפסקה 7).

19. בענייננו, בין גזר הדין שניתן במסגרת התיק השני, ועד להגשת כתב האישום בתיק השלישי, חלף פרק זמן של למעלה משנתיים וחצי, אשר במהלכו המבקש המשיך להפר את צווי בית המשפט בכך שלא הרס את המבנים, ואף לא הגיש כל בקשה לאורכות. זאת ועוד, הערכאות הקודמות הנכבדות התרשמו כי המבקש אינו מפנים את חומרת מעשיו ואין בכוונתו לבצע את צווי ההריסה.

סבורני כי, בנסיבות העניין, לא נפל איפוא פגם בהחלטת המשיבה להעמיד את המבקש לדין פעם נוספת, או כי ההחלטה הנ"ל לוקה ב"עיוות מהותי" או "חוסר סבירות קיצוני", ועל כן דין טענתו של המבקש בעניין זה להידחות.

20. זאת ועוד: טענתו של המבקש כי על פי לשון סעיף 210 לחוק התכנון והבניה - לא ניתן להטיל עליו עונש מאסר בפועל מקום בו כבר הוטל מאסר בגין העבירה הקודמת בה הורשע - אין בה ממש. סבורני כי, הגבלת בית המשפט להטלת מאסר בפועל רק בעת ההפרה הראשונה - איננה עולה בקנה אחד עם הצורך להחמיר במקרים של הפרה מתמשכת (השוו: רע"פ 6665/05 מריסאת נ' מדינת ישראל (17.05.2006), ואין כל היגיון כי בגין הפרות נוספות יוטל עונש קל יותר, בדמות קנס - שאז ייווצר מצב אבסורדי בגדרו ככל שהעבירה הולכת ונמשכת, הענישה נעשית מקלה יותר. לכלל זה יש לכאורה חריג מסוים, עליו עמדתי בעניין כהן ועל פיו:

"אם בגזר הדין, מושא כתב האישום המוקדם, הפעיל בית המשפט את סמכותו, כקבוע בסעיף 210 לחוק התכנון והבניה, והשית על הנאשם סנקציה נמשכת של קנס נוסף בגין כל יום שבו לא מקוים הצו השיפוטי, אזי לא יהיה ניתן להגיש כתב אישום מאוחר המתייחס אף הוא לימים אלה" (שם, בעמ' 15).

יחד עם זאת סייג זה לא התקיים פה (כפי שלא התקיים בעניין כהן).

21. נוכח כל האמור לעיל, דעתי היא כי המקרה שלפני איננו מצדיק מתן רשות ערעור ב"גלגול שלישי". משכך - בקשת רשות הערעור נדחית.

22. עיכוב ביצוע העונש עליו הוריתי בהחלטתי - יבוטל איפוא. המבקש יתייצב לריצוי עונש המאסר שנגזר עליו - בתאריך 04.07.2016 עד לשעה 10:00, בבימ"ר קישון, או במקום אחר על פי החלטת שירות בתי הסוהר, כשברשותו תעודת זהות, או דרכון. על המבקש לתאם את הכניסה למאסר, כולל האפשרות למיין מוקדם, עם ענף אבחון ומיין של שירות בתי הסוהר, טלפונים: 08-9787377 או 08-9787336.

ניתנה היום, י"ז באייר התשע"ו (25.5.2016).

שׁוֹפֵט